

Deinstytucjonalizacja systemu pieczy zastępczej – analiza, dobre praktyki

Joanna Luberadzka-Gruca, Fundacja Przyjaciółka



Rzeczpospolita
Polska



Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



Po co nam ta De-I?

- Życie w instytucji wymusza najczęściej określone pory posiłków, ograniczanie indywidualności, życie w zgodzie z regulaminem, hierarchiczność pomiędzy personelem a mieszkańcami
- Deinstytucjonalizacja to przenoszenie osób zależnych do środowiska lokalnego, wspieranie integracji i samodzielności. To zamiana opieki całodobowej na wysokiej jakości opiekę dzienną. To odejście od kultury instytucjonalnej i oddanie osobom zależnym prawa do podejmowania własnych decyzji.

Dokument
Implementacyjny
Strategii Rozwoju
Kapitału
Ludzkiego 2020

- Konieczne jest przyjęcie perspektywy utrzymania dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie dziecka. Oznacza to konieczność rozbudowy systemu pracy z rodziną dysfunkcyjną, w szczególności działań profilaktycznych oraz intensywnej pracy z rodziną na pierwszym etapie pojawiania się problemów. (...) Instrumenty zawarte w ustawodawstwie powinny zapewnić powstanie odpowiedniej liczby rodzin zastępczych (niezawodowych i zawodowych) oraz rodzinnych domów dziecka. Sukcesywnie wygaszane powinny być instytucjonalne formy opieki a zaoszczędzone środki kierowane na wsparcie profilaktyki oraz systemu rodzinnej pieczy zastępczej.

Film Nikola -
historia
prawdziwa
MOPS Gdynia



Napięcie mięśniowe jest bardzo słabe. Niestety nie widzi i nie słyszy. Zupełnie. Wymaga ciągłej rehabilitacji, ciągłej opieki.

5 lat później

Film Nikola - historia prawdziwa



11:20 / 26:44

Film Nikola - historia prawdziwa



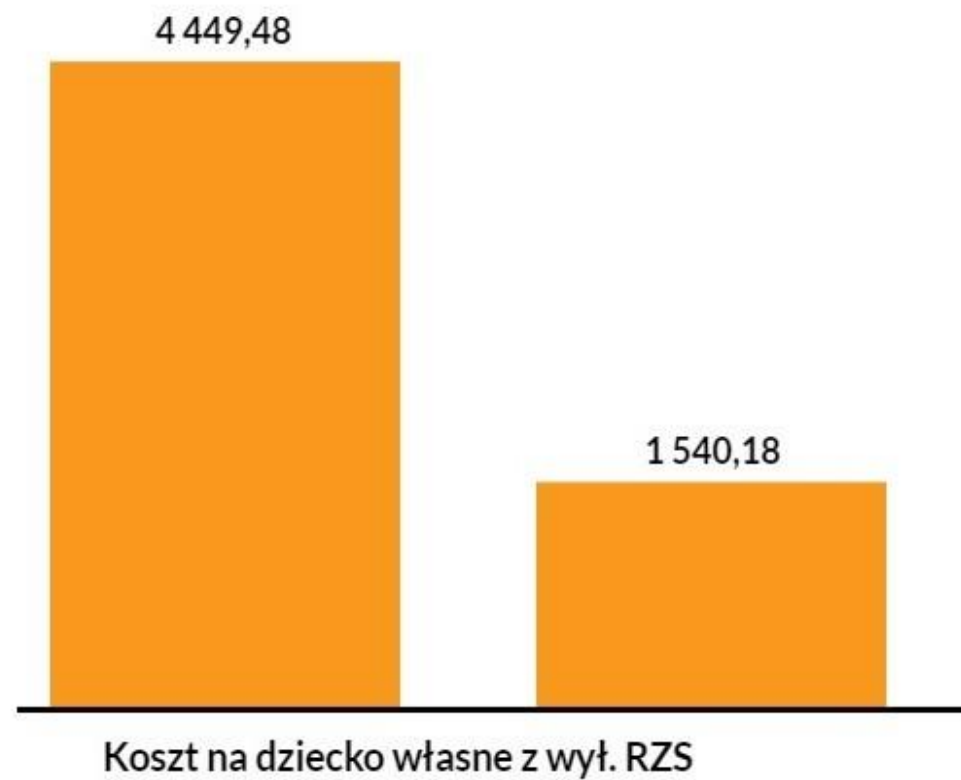
16:46 / 26:44

Dzisiaj



Koszty PZ

Koszt pobytu na 1 dziecko w pieczy zastępczej



Tutaj nie chodzi o pieniądze

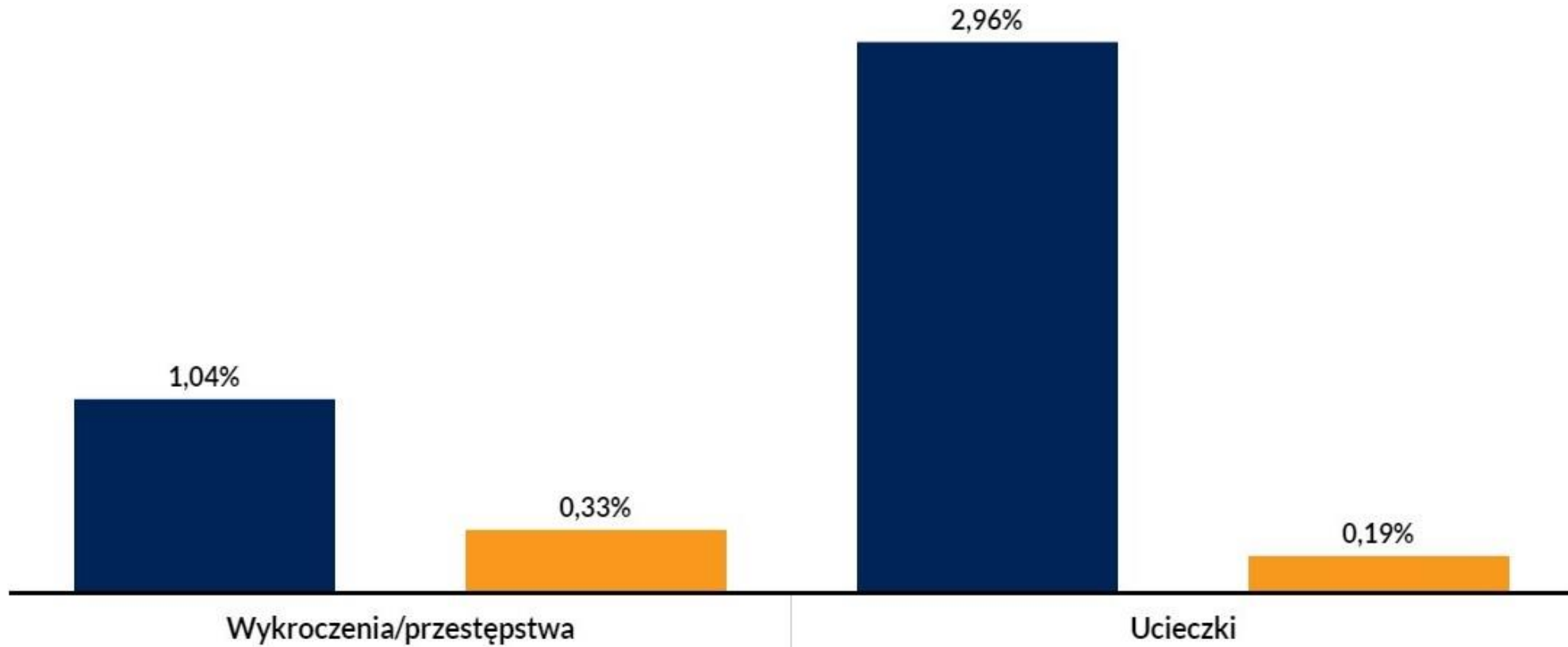




Wyniki
ogólnopolskiego
badania ankietowego
powiatów CAWI 2017

Ucieczki i konflikty z prawem

■ Instytucjonalna ■ Rodzinna

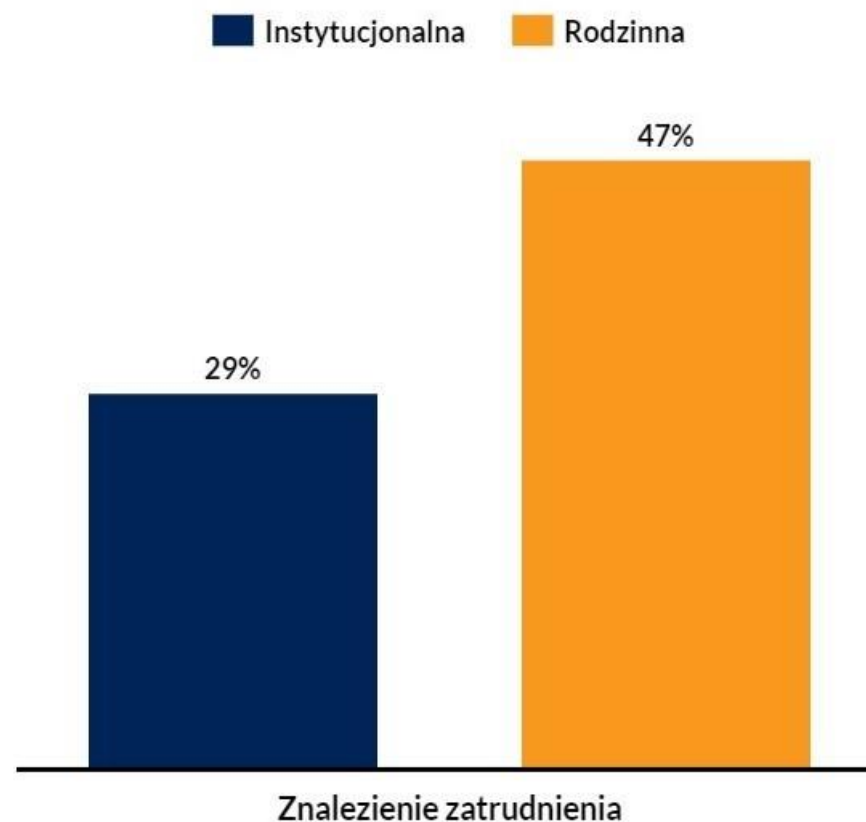


- Dzieci wychowujące się w formach rodzinnych częściej kontynuują naukę po osiągnięciu pełnoletniości.
- **Popęłnianie wykroczeń lub przestępstw** zdarza się wśród nastoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych **trzy razy częściej** niż wśród nastolatków przebywających w rodzinach zastępczych.
- **Dwanaście razy więcej** wychowanków pieczy instytucjonalnej dopuściło się ucieczki w roku 2017 w porównaniu do rodzinnych form. (Dane na podstawie badania ankietowego powiatów z 2017 roku.)

Kontynuowanie nauki po 18. roku życia



Zatrudnienie w ciągu 1 roku

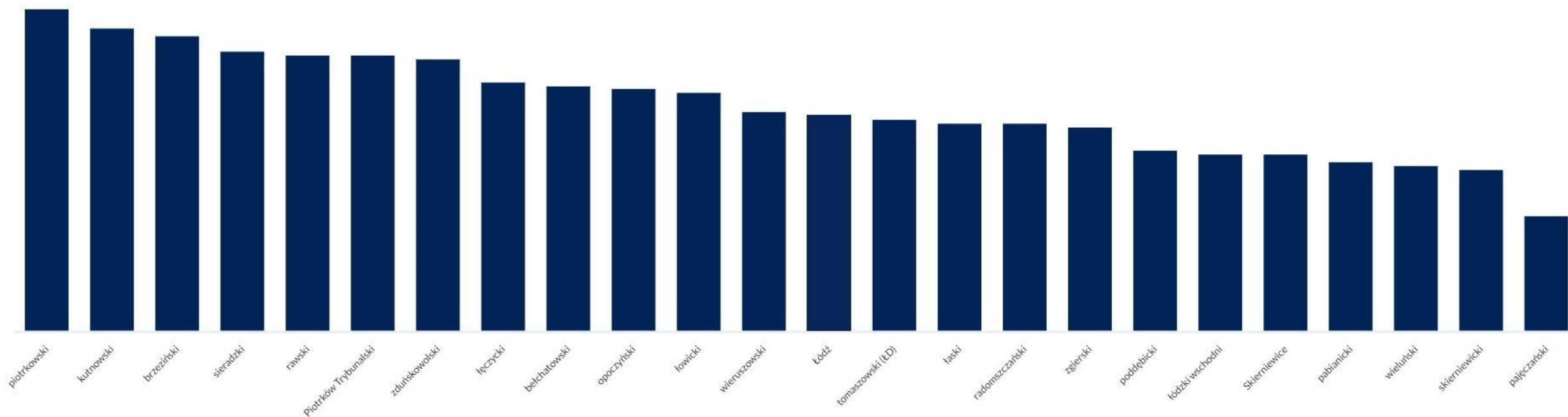




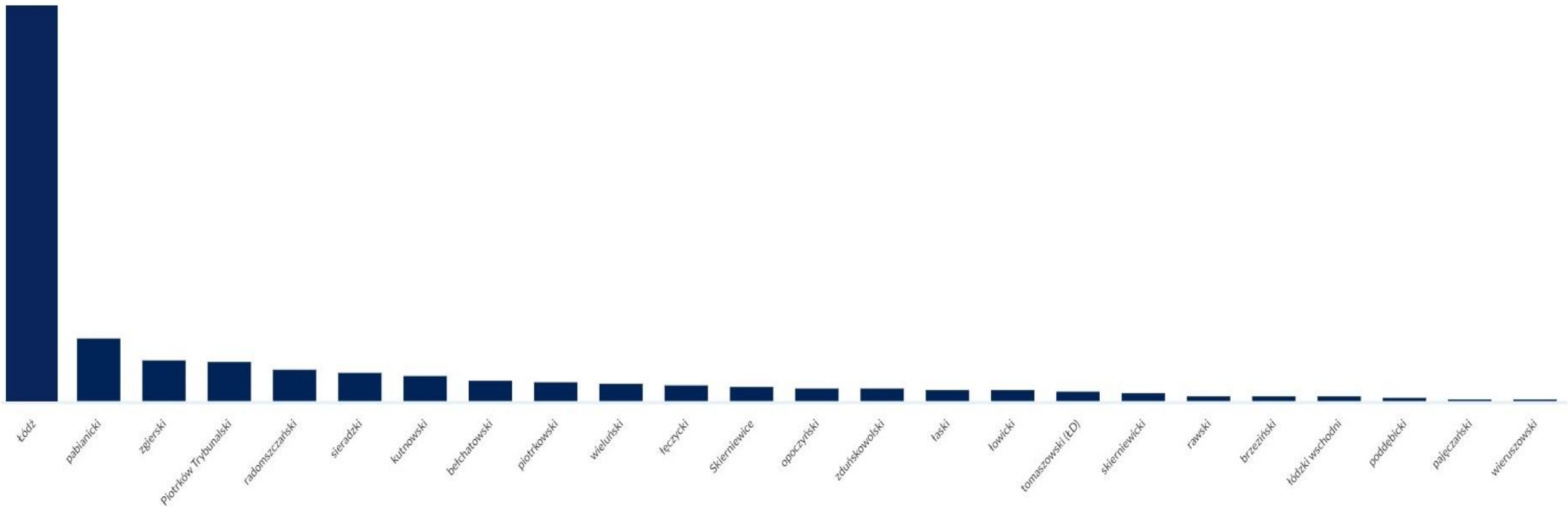
Deinstytucjonalizacja
w województwie
łódzkim

Kontynuowanie nauki w powiatach woj. łódzkiego

Wyniki na tle innych powiatów z województwa

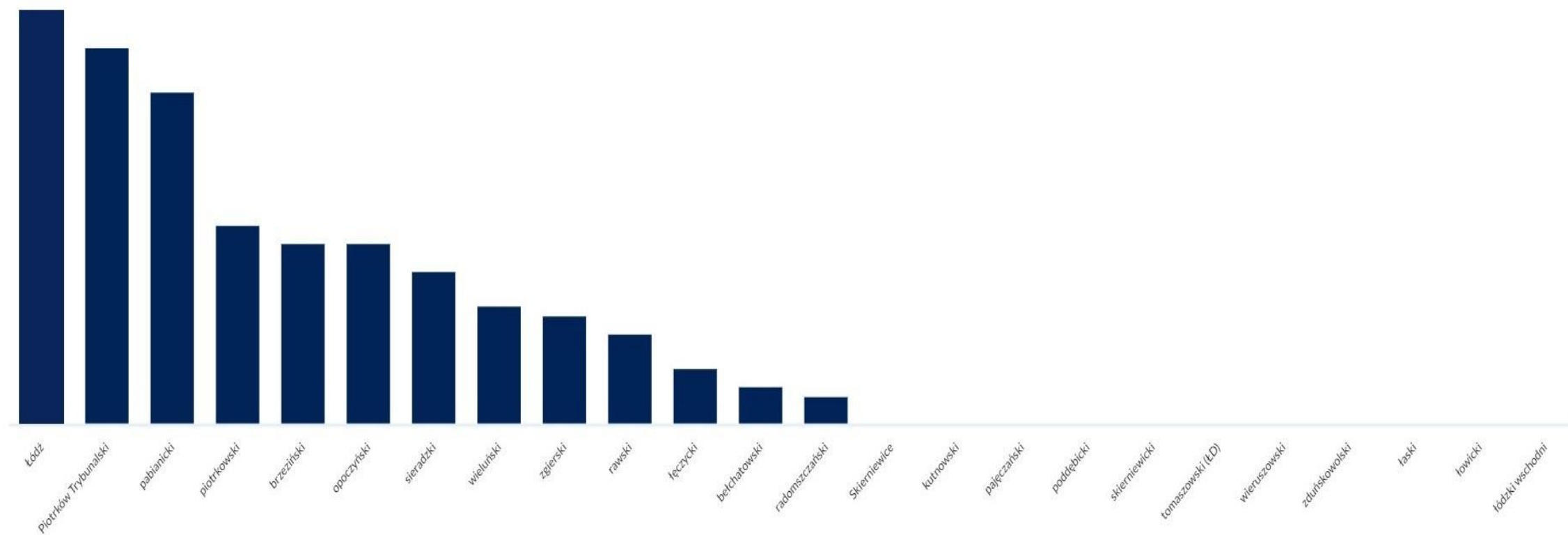


Dzieci własne w IPZ



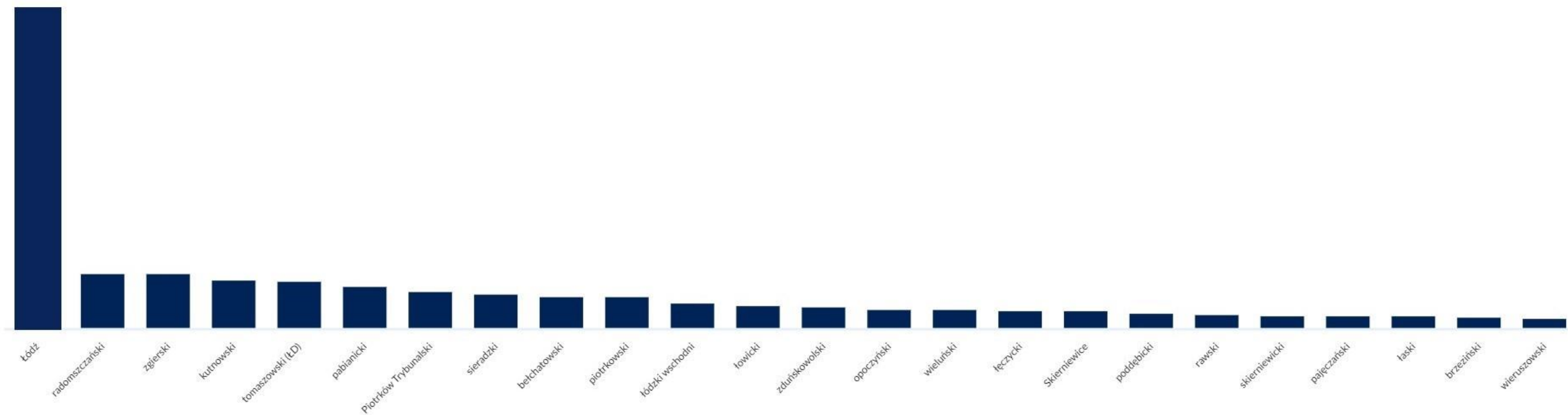
Małe dzieci w IPZ

Wyniki na tle innych powiatów z województwa



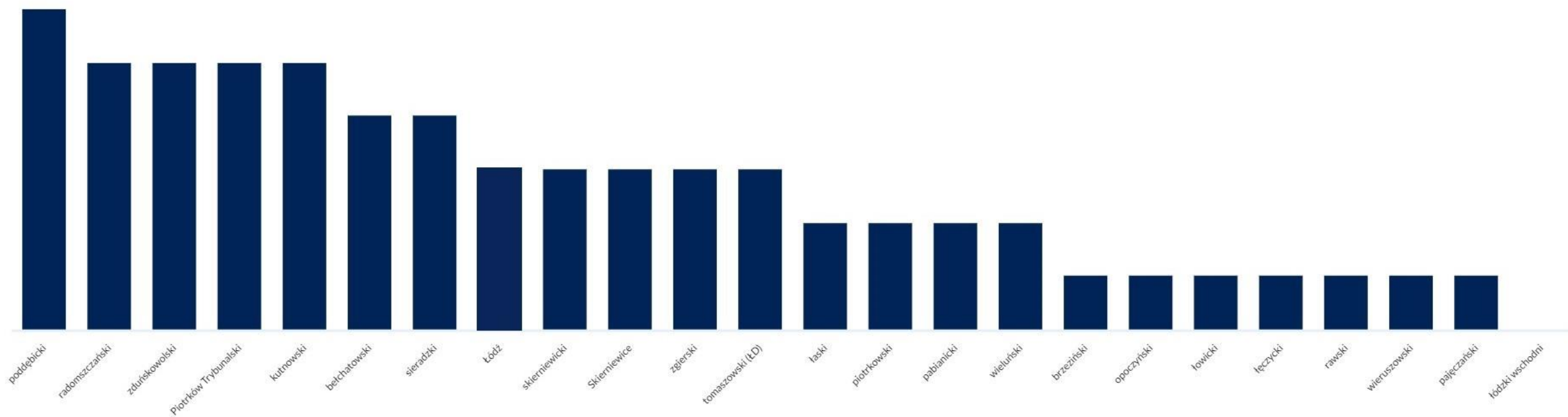
Dzieci w RPZ

Wyniki na tle innych powiatów z województwa



Powroty do rodziny

Wyniki na tle innych powiatów z województwa



Planowanie - narzędzia badawcze do weryfikacji procesu De-I

Najważniejsze wskaźniki do poprawy

Na podstawie dzisiejszej wartości wskaźnika Stopień deinstytucjonalizacji oraz dwunastu wskaźników wliczanych do Indeksu jakości PZ wybranych zostało pięć wskaźników, których poprawa przyniosłaby największy wzrost wartości Indeksu deinstytucjonalizacji. Nazwy wskaźników przedstawiają ramki poniżej:



PLANOWANIE

- 2 [Co najpierw poprawić](#)
- 3 [ST_DeI](#)
- 4 [Jakość PZ](#)
- 5 [Wygaszanie POW](#)
- 6 [Nowe formy RPZ](#)
- 7 [Przeniesienie z IPZ do RPZ](#)

Konieczne reformy instytucjonalnej pieczy zastępczej

Niezależnie od poprawy powyższych wskaźników konieczne jest dostosowanie pieczy zastępczej do wymogów ustawowych. Szczegóły tego dostosowania oraz jego wpływ na wartość indeksu prezentują ramki poniżej:



Planowanie

Jakie będą skutki zmian liczby dzieci w poszczególnych formach pieczy zastępczej?

Planując zmiany w pieczy zastępczej warto sprawdzić, jak wpłyną one na pozycję powiatu w indeksie deinstytucjonalizacji. Prosimy odpowiedzieć na pytania z lewej strony ekranu, by zaktualizowały się szacunkowe wartości kluczowych wskaźników po prawej stronie. W celu wybrania wartości dodatnich prosimy o przewinięcie dostępnych do wyboru pól za pomocą suwaka po prawej stronie.

UWAGA! W poniższych pytaniach **nie uwzględnia się liczby RZS** (Rodzin Zastępczych Spokrewnionych), ani dzieci w nich przebywających.

O ile procent zmieni się liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej?

- 20
- 10
- 0
- 10
- 20
- 30
- 40
- 50
- 60
-

O ile procent zmieni się liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej?

- 100
- 90
- 80
- 70
- 60
- 50
- 40
- 30
- 20

O ile zmieni się liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych?

- 1
- 0
- 1

Pokaż nieaktywne wartości (2)

Zmiana liczby dzieci w RPZ:

7

Zmiana liczby dzieci w IPZ:

-13

Potrzeba nowych RZZ:

3

Indeks deinstytucjonalizacji

Obecna pozycja

233

Miejsce na 380. powiatów

Pozycja za rok

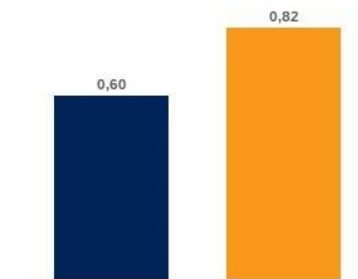
138

Miejsce na 380. powiatów

Indeks deinstytucjonalizacji jest iloczynem stopnia deinstytucjonalizacji i jakości pieczy zastępczej, skorygowanym o kontekst społeczno-ekonomiczny.

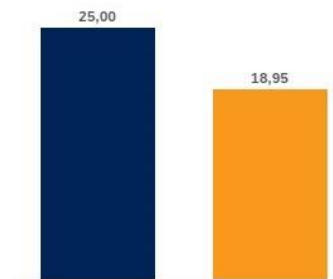
Uwaga! Przewidywana pozycja powiatu w przyszłym roku obliczana jest z uwzględnieniem przewidywanej poprawy indeksu również w pozostałych powiatach.

Stopień deinstytucjonalizacji



Stopień deinstytucjonalizacji to procent dzieci przebywających w pieczy rodzinnej.

Zagęszczenie dzieci własnych w IPZ



Rozmiar placówek to średnia liczba dzieci przypadająca na jedną placówkę. Docelowa wartość to **co najwyżej 14 dzieci na placówkę** w roku

PLANOWANIE

- 2 [Co najpierw poprawić](#)
- 3 [ST, Del](#)
- 4 [Jakość PZ](#)
- 5 [Wygaszanie POW](#)
- 6 [Nowe formy RPZ](#)
- 7 [Przeniesienie z IPZ do](#)

[RPZ](#)



Interesujące praktyki

Powiat koniński

Pozycja

1

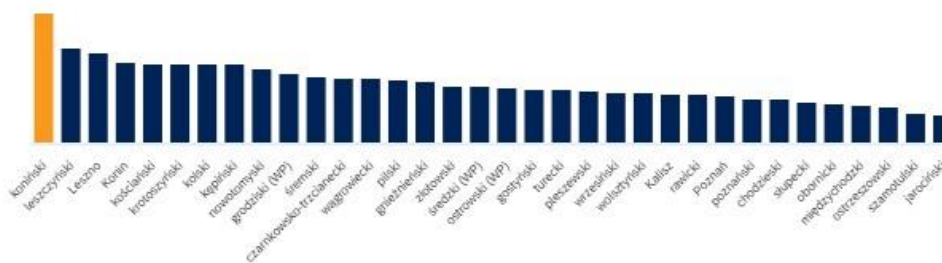
na 380 powiatów

Indeks deinstytucjonalizacji

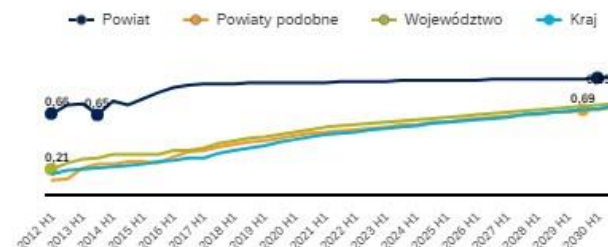
Indeks deinstytucjonalizacji jest miarą pozwalającą na ocenę powiatowych systemów pieczy zastępczej, uwzględniającą zarówno czynniki ilościowe (Stopień deinstytucjonalizacji) oraz 12 wskaźników składających się na Jakość pieczy zastępczej oraz uwzględnia również specyficzne uwarunkowania powiatów (Kontekst).

$$\text{Indeks deinstytucjonalizacji} = \text{Stopień deinstytucjonalizacji} \times \text{Jakość pieczy zastępczej} + \text{Kontekst deinstytucjonalizacji}$$

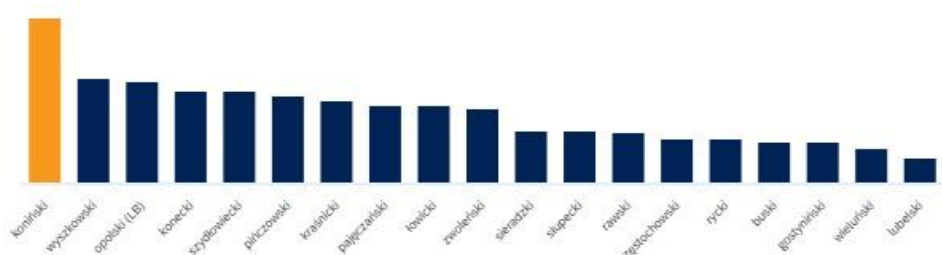
Wyniki na tle innych powiatów z województwa



Wartość indeksu w czasie



Wyniki na tle powiatów podobnych



Wartość indeksu na mapie



Mapa strony:

START

- 2 [Dlaczego Del](#)
- 3 [Indeks Del](#)
- 4 [Stopień Del](#)
- 5 [Jakość PZ](#)
- 6 [Kontekst Del](#)

7 [Wskaźniki](#)

8 [Instytucje i transfery](#)

9 [Koordynatorzy i](#)

[szkolenia](#)

10 [Koszty opieki](#)

11 [Wyzwania](#)

12 [Odptyw z PZ](#)

13 [Kontynuowanie nauki](#)

14 [Zmn - Liczba dzieci](#)

15 [Zmn - Pozostałe](#)

17 [Tabela danych](#)

18 [Tabela - okresy](#)

Jak można poprawić swoją pozycję wśród powiatów?

- **Stopień deinstytucjonalizacji** - powiaty, w których mniej dzieci i nastolatków przebywa w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (innych niż rodzinnych) osiągają wyższą pozycję deinstytucjonalizacji. Zatem poprawić swoją pozycję można umieszczając lub przenosząc wychowanków z form instytucjonalnych do rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka lub placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. (Więcej informacji w zakładce "Stopień Del").



Powiat koniński

Pozycja

1

na 380 powiatów

Stopień deinstytucjonalizacji

Stopień deinstytucjonalizacji

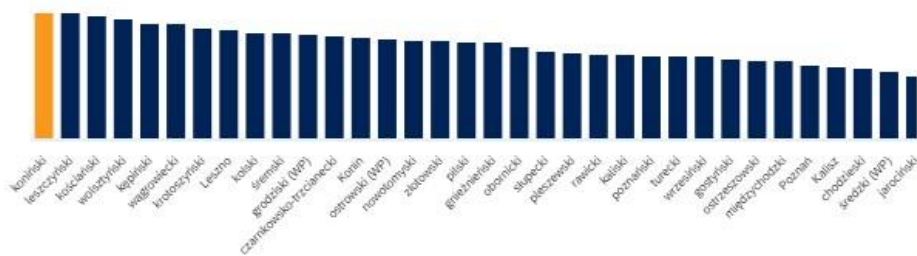
=

Liczba dzieci w RPZ (także w POWTR), wyłączając RZS

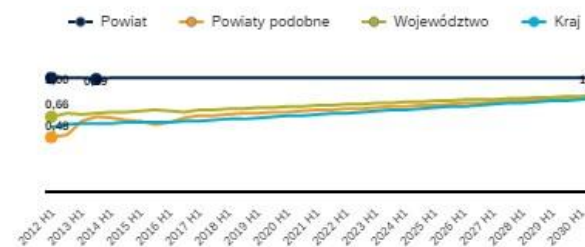
÷

Liczba dzieci w pieczy, wyłączając RZS

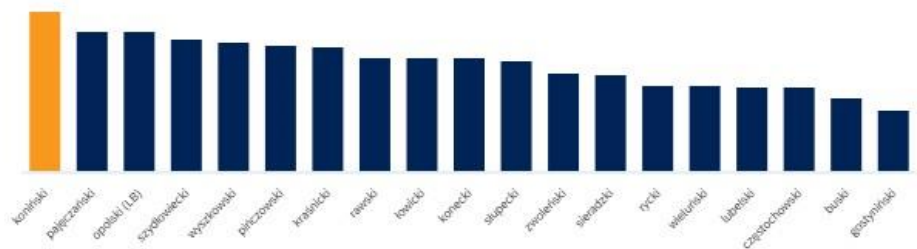
Wyniki na tle innych powiatów z województwa



Wartość indeksu w czasie



Wyniki na tle powiatów podobnych



Wartość indeksu na mapie



Jak mogę poprawić wartość tego wskaźnika?

- Powołując nowe rodziny zastępcze, w tym w szczególności: rodziny zastępcze zawodowe, rodzinne domy dziecka i placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego.
- Przekształcając obecne rodziny zastępcze niezawodowe w zawodowe.
- Zmniejszając liczbę dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (innych niż typu rodzinnego) poprzez przenoszenie lub umieszczenie

Mapa strony:

START

2 [Dlaczego Del](#)

3 [Indeks Del](#)

4 [Stopień Del](#)

5 [Jakość PZ](#)

6 [Kontekst Del](#)

7 [Wskaźniki](#)

8 [Instytucje i transfery](#)

9 [Koordynatorzy i](#)

[szkolenia](#)

10 [Koszty opieki](#)

11 [Wyzwania](#)

12 [Odpyły z PZ](#)

13 [Kontynuowanie nauki](#)

14 [Zmn - Liczba dzieci](#)

15 [Zmn - Pozostałe](#)

17 [Tabela danych](#)

18 [Tabela - okresy](#)



Powiat koniński

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koninie wraz z 16 partnerami (12 OPS, 4 NGO) w okresie od 01.01.2017 - 31.12.2018 realizuje projekt „LUS” – Lokalne Usługi Społeczne w powiecie konińskim. Całkowita wartość projektu: 3 979 499,05, dofinansowanie: 3 780 524,09

W ramach projektu:

- Zostaną przeprowadzone zajęcia dla dzieci i młodzieży w pieczy zastępczej zgodne z ich indywidualnymi potrzebami rozwojowymi.
- Zostaną przeprowadzone zajęcia dla rodziców zastępczych podnoszące ich kompetencje rodzicielskie.
- Zatrudnieni będą: Koordynator RPZ, psycholog, prawnik, logopeda, fizjoterapeuta, dietetyk, superwizor.
- **Przygotowanie strategii deinstytucjonalizacji dla powiatu konińskiego.**
- Zatrudnieni zostaną asystenci rodziny i specjaliści do pracy z rodzinami z problemami opiekuńczo wychowawczymi jako wsparcie dla asystenta rodzin.
- Zatrudniona zostanie opiekunka środowiskowa do pracy z osobami niepełnosprawnymi i niesamodzielnymi w godzinach popołudniowych, wieczornych i weekendowych.
- Utworzenie Środowiskowe Ognisko Wychowawcze (przystosowane pomieszczenia, umeblowanie, wyposażenie, zatrudnienie kadry, zatrudnienie specjalistów do pracy z dziećmi, zakup materiałów do zajęć, rozwój kompetencji kulturalnych: kino, teatr).
- Powołane zostaną 3 rodziny wspierające, które pomogą rodzinom przeżywającym trudności w zakresie opieki i wychowania dzieci.
- Zatrudniony zostanie psycholog, który pomoże rodzinom wspieranym.

- Wprowadzenie do 5 środowiskowych ognisk wychowawczych zajęć wyrównujących braki językowe, matematyczne, kulturalne.
- Zajęcia socjoterapeutyczne.
- Warsztaty dla rodziców – trening umiejętności rodzicielskich i wychowawczych
- Wdrażanie indywidualnych usług wsparcia osób niepełnosprawnościami – poprzez:
 - asystenta osobistego w społeczności lokalnej,
 - zajęcia funkcjonalnej rehabilitacji adaptacyjnej,
 - zajęcia pedagogiczne, logopedyczne, psychologiczne
- Wdrażanie grupowych usług wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez:
 - zajęcia aktywnej rehabilitacji
 - zajęcia rehabilitacyjno-sportowe
 - zajęcia różnych form arteterapii
 - warsztaty niezależnego życia
 - warsztaty dla rodziców / opiekunów osób z niepełnosprawnościami
- Utworzenie dwóch placówek wsparcia dziennego dla młodzieży od 13 do 18 lat KARnet13+ (przystosowanie pomieszczeń, umeblowanie, wyposażenie, zatrudnienie kadry, zatrudnienie specjalistów do pracy z młodzieżą, zakup materiałów do zajęć).
- Utworzenie Świetlicy Środowiskowej (przystosowane pomieszczenia, umeblowanie, wyposażenie, zatrudnienie kadry, zatrudnienie specjalistów do pracy z dziećmi, zakup materiałów do zajęć).
- Wprowadzenie do 3 świetlic środowiskowych zajęć wyrównujących braki językowe, matematyczne, kulturalne.
- Zajęcia socjoterapeutyczne, wsparcie psychologiczne.
- Warsztaty dla rodziców – trening umiejętności rodzicielskich i wychowawczych.

Powiat koniński - wskaźniki



Powiat inowrocławski – reforma IPZ



Powiat inowrocławski – reforma IPZ



Powiat inowrocławski – reforma IPZ



Miasto Kielce – reforma IPZ

- W 2011 r. Dom Dziecka na osiedlu Na Stoku stanowił **jedną z ośmiu** całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych. Posiadał **25 miejsc socjalizacyjnych** i umieszczone były w nim głównie dzieci do 7 roku życia pochodzące z innych powiatów.
- W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która zobowiązała powiaty do dostosowania placówek do standardu 14 miejsc miasto Kielce podjęło decyzję o likwidacji placówki.
- W stosunku do **11 dzieci sąd uregulował sytuację prawną** i zostały umieszczone w rodzinach adopcyjnych, **1 dziecko** z Kielc **powróciło pod opiekę rodziców biologicznych**, którzy zostali objęci wsparciem asystenta rodziny. **2 dzieci** z uwagi na znaczną niepełnosprawność zostało **umieszczonych w placówkach specjalistycznych**. **7 dzieci** zostało **umieszczonych w formach rodzinnych**, a **3 dzieci**, wobec których sąd prowadził postępowanie o pozbawienie rodziców władzy rodzicielskiej, zostało **umieszczonych** na czas trwania postępowania **na terenie powiatów, z których pochodziły**.
- W budynku dawnego domu dziecka nadal funkcjonuje Ośrodek Wczesnej Interwencji oraz **żłobek**.
- **Wielu pracowników placówki znalazło zatrudnienie w tych instytucjach**.

Dziękuję za uwagę

Joanna Luberadзка-Gruca

www.fundacja.przyjaciolka.pl

